

לקראת שבת

עיונים בפרשת השבוע

מדברי

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א

שנה ב / גליון נג

ערש"ק פרשת פנחס
ה'תשס"ה

פתח דבר

לקראת שבת פרשת פנחס, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדיה, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון נג), והוא אוצר בלום מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון 'אור החסידות'

מעמו וראו כי טוב ה'

הננו לבשר לקהל הלומדים כי ניתן להרשם כמנויים על הקובץ ולקבלו מידי שבוע באמצעות הדואר

בסך 10 ש"ח בלבד לחודש
(דמי טיפול ומשלוח)

לפרטים נא לפנות לטלפון 03-9604832
(ניתן להשאיר הודעה)

יוצא לאור על ידי
'אור החסידות'

מכון תורני להפצת תורת החסידות

ת.ד. 2033 כפר-חב"ד, 72915
טלפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

"ויהאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה'" - וכי יכולה להיות הו"א שמשה לא קיים את ציווי הקב"ה "צו את בני ישראל"?
(ע"פ לקוטי שיחות חלק יח עמ' 334 ואילך)

יינה של תורה

ביאור ג' אופנים בקשר שבין עם ישראל לקב"ה, כפי שהם מתבטאים באופני הנתינה של ארץ ישראל - נחלת ה' - לעם ישראל.
(ע"פ לקוטי שיחות חלק כח עמ' 176 ואילך)

חידושי סוגיות

מביא הדעות בענין נחלת שבט לוי בארץ לעתיד, וחוקר מה דעת הרמב"ם בזה, תוך שקלא וטריא וחידוש נפלא - דלשיטתו תהיה נחלתם בערי הקיני קניזי וקדמוני.
(ע"פ לקוטי שיחות חלק לח עמ' ?? ואילך)

הוספה - דרכי החסידות

סיפורים, ביאורים ופתגמים בענין האמונה הפשוטה ומעלת עבודת האנשים הפשוטים, כשיטת וחידוש מורנו הבעש"ט בזה.
(מלוקטים מתורת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מליובאוויטש)

מקרא אני דורש

החידוש בכתוב "ויאמר משה אל בני ישראל"

"ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה'" – וכי יכולה להיות הו"א שמשה לא קיים את ציווי הקב"ה "צו את בני ישראל"?

א. בסיום פרשתנו, לאחר שהתורה מונה את קרבנות התמיד, מוספי שבת, ר"ח וכל מועד ומועד - כתיב "ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה".

ולכאורה אינו מובן, מדוע צריך הכתוב לומר שמשה אמר זאת לבנ"י, וכי צריך להשמיענו שמשה קיים את ציווי הקב"ה "צו את בני ישראל" ואמרת אליהם? והרי מצינו בכמה מקומות, שנכתב בתורה רק ציווי ה' למשה, מבלי לכתוב כיצד מסר זאת משה לבנ"י, ומדוע כאן צריך הפסוק לספר זאת?

ומפרש רש"י ע"כ: "להפסיק הענין, דברי רבי ישמעאל, לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה, הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל, שאם לא כן יש במשמע שלא אמר להם זו, אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו".

אך צריך להבין: אמת אמנם שמצד פשטות הכתובים, לולא נכתב פסוק זה ד"ויאמר משה אל בני ישראל", היה משמע שלא אמר משה לבנ"י פרשה זו. אך כיצד יכולה להיות אפילו קס"ד, שמשה לא קיים את ציווי הקב"ה "צו את בני ישראל" ואמרת אליהם?

ב. עוד צריך להבין (שאלת הרמב"ן): גם בפרשת אמור, בסיום פרשת המועדות ואמר הכתוב (כג, מד) "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל", וגם שם ישנם כמה מדרשי רז"ל המבארים את

הצורך בכתיבת פסוק זה, אבל רש"י אינו נעמד על כך כלל.

ואינו מובן: באם לפי פשוטו של מקרא ישנו קושי בכך שנכתב שמושה צוה לבנ"י, היה צריך רש"י להתעכב ע"כ כבר בפרשת אמור (בפעם הראשונה שמצינו זאת בכתוב) ומדוע המתין עד לכאן?

ויתרה מזו: בפרשת אמור אף לא ניתן להסביר כביאורו של רש"י כאן ("עד כאן דבריו של מקום וכו'") דהרי שם מתחילה גם הפרשה שלאח"ז עם "דבריו של מקום" - "וידבר ה' אל משה לאמר".

ג. וי"ל, שהטעם לכך שבפרשת אמור אין רש"י מקשה מדוע נכתב "וידבר משה . . אל בני"י, הוא פשוט ביותר:

פרשת המועדות דפר' אמור נאמרה בסמיכות להקמת המשכן (עוד קודם מנין בני"י באחד לחודש השני") (רש"י בהעלותך ט, ד), ובין הדינים המנויים שם ישנם כאלה שקיומם שייך דווקא בא"י (לדוגמא: עומר, חדש ושתי הלחם). וממילא היתה אפשרות לחשוב, שהן אמת כל ציוויי הקב"ה מסר משה לבנ"י, אך במקרה זה, לא מסר להם את כל פרטי הדינים מיד, דהם לא נגעו למעשה באותו הזמן, והמדובר היה בשעה שמושה היה טרוד בדברים שנגעו לחיים היום-יומיים אז - "הדבר הקשה יביאון אל משה" (יתרו יח, כו), וב"והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו" (יתרו יח, כ).

[ובפרט לפי הדעה במתניתא (בפרש"י אמור כד, י) שמשמעותה שפרשת המועדות נאמרה לאחר פרשת הדגלים - שאז היו פרשיות רבות אחרות שהיו נוגעים למעשה (וכמנין בני"י, דגלים, מסעות, פסח שני וכו')].

ולכן מוסף הכתוב שם "וידבר משה את מועדי ה' אל בני"י" - שמושה מסר להם מיד את כל פרטי הדינים שבפרשה, הגם שלא היו שייכים אז לפועל, כנ"ל (ועפ"ז אתי שוהי הכוונה בציוויי הקב"ה "דבר אל בני"י ואמרת אליהם מועדי ה' וגו'", שהכוונה בזה היא שמושה ימסור להם את כל פרטי הדינים מיד).

משא"כ בפרשתנו, שאין כל טעם לעכב את מסירת הציוויי לבנ"י, הרי מובן מאיליו (כנ"ל) שלאחר ציוויי הקב"ה "צו את בני"י, מסר להם משה מיד את כל הדינים; ובפרט שהמדובר היה בסוף שנת הארבעים, ו"אם לא עכשיו אימתי".

וממילא קשה, מדוע מספר הכתוב ש"ויאמר משה אל בני"י" - מאי קמ"ל בזה? וליישב זה, כתב רש"י "להפסיק הענין . . שאל"כ יש במשמע שלא אמר להם זו אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו", כדלקמן.

ד. ויובן זה בהקדים:

פרשת המועדות שבפר' אמור עוסקת בעיקר באיסור המלאכה (והמצוות) של כל יו"ט, אך

מדובר שם גם אודות הקרבנות. בפרשת המועדות שבפרשתנו ההדגשה העיקרית היא בפרטי הקרבנות והמועדים, אך נזכר בה גם איסור המלאכה ביו"ט.

הנה, מה שכללות עניני המועדות נחלקים לשני פרשיות, אפשר לבאר בשני אופנים:

(א) אופן אחד הוא, שהפרשיות נאמרו למשה בשני זמנים שונים, פר' אמור - בסמיכות להקמת המשכן, ופרשתנו - בסוף ארבעים שנה, ולכן גם נכתבו בתורה במקומות שונים.

[ומה שפרשת הקרבנות שבפרשתנו לא נאמרה מיד לאחר הקמת המשכן (אע"פ שבפשטות הביאו את כל הקרבנות גם במדבר (חוץ מאלו המפורש בהם שהם בא"י בלבד)), י"ל שהוא משום שעניינה של פרשה זו היא "צו את בני ישראל", הצייווי והזיריו לכל בני"נוגוע לקרבנות ציבור. אבל ודאי שפרטי הקרבנות נאמרו למשה לפני"ז, והוא מסר זאת לאהרן ובניו הכהנים].

(ב) ואופן נוסף: שני הפרשיות נאמרו למשה יחדיו (ראה רמב"ן פרשתנו כח, ח) - ואדרבה: פרשת הקרבנות שבפרשתנו נאמרה קודם פרשת המועדות דפר' אמור [דלכן בפר' אמור נכתב "והקרבתם אשה" סתם, לפי שפרטי הקרבנות נאמרו כבר קודם לכן למשה].

אלא שאעפ"כ, משום טעם מסוים קבעה התורה את פרשת הקרבנות בפרשתנו, וכהכלל הידוע "אין מוקדם ומאוחר בתורה".

ולפי אופן זה (השני) - דשני הפרשיות נאמרו למשה בזמן אחד - מסתבר לומר, שהצייווי בתחילת פר' המועדות (דפר' אמור) "דבר אל בני" ואמרת אליהם גוי", כוונתו לחלק את הפרטים הבאים מכל דיני המועד שאמר הקב"ה למשה קודם לכן (- פרטי הדינים שבפרשתנו), שדווקא פרטים אלו יאמר משה לבני"ו, ולא את הדינים דפרשתנו (דהרי אינם נוגעים לכל בני"ו, כנ"ל).

ה. מכיוון שהכלל ד"אין מוקדם ומאוחר בתורה" נאמר (ע"פ פשוטו של מקרא) דווקא במקרה שמוכרחים להעמיד את הפרשיות שלא כפי סדר הזמנים, מובן, שע"פ פשוטו של מקרא נאמרה פרשת הקרבנות (דפרשתנו) לבסוף ארבעים שנה (כהאופן הא' הנ"ל).

וממילא, באם לא היה נכתב בסיום פר' הקרבנות "ויאמר משה אל בני"ו - שאז "יש במשמע" שבפרשת נדרים התחיל דבריו, ו"לא אמר להם (פרשה) זו" - היינו מוכרחים לומר שהפרשה נכתבה שלא במקומה. ולכן, מכיוון שהיא נאמרה למשה ביחד עם פרשת המועדות (דפר' אמור), "לא אמר להם זו" (את פרטי הדינים דפרשתנו), אלא רק את הדינים דפר' אמור (כנ"ל באופן הב').

ולכן מוכרח הפסוק לכתוב "ויאמר משה אל בני"ו - בכדי להבהיר, שמשם אמר גם את פרשה זו לכל בני"ו; ומכך מובן שפרשה זו נאמרה כאן, וכפי פשוטו של מקרא שהפרשיות נאמרו על הסדר.

יינה של תורה

"חלקנו", "גורלנו" ו"ירושתנו"

ביאור ג' אופנים בקשר שבין עם ישראל לקב"ה, כפי שהם מתבטאים באופני הנתינה של ארץ ישראל – "נחלת ה'" – לעם ישראל

א. פרשתנו עוסקת בירושת בני ישראל את הארץ וחלוקתה לשבטים. בהמשך לכך מספרת התורה אודות בנות צלפחד וטענתן לקבלת חלק בארץ, ואשר בעקבות טענה זו נאמרה פרשת נחלות - דיני ירושת חלק בארץ ישראל.

חלוקת ארץ ישראל לשבטים נעשתה לפי כמות האוכלוסין של כל שבט ושבת - "לרוב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו" (פרשתנו כו, נד), חלוקה על פי שכל והגיון. נוסף לזה, היתה החלוקה על פי גורל - "אך בגורל יחלק את הארץ" (שם, נה), קביעת החלק המגיע לכל שבט נעשתה לפי גורל - חלוקה שאינה תלויה כלל בשכל.

האופן בו ניתנה ארץ ישראל - "נחלת ה'" (ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ה הי"ב) - לעם ישראל (חלוקה על פי שכל וחלוקה על פי גורל), מסמל ומבטא את הקשר שבין עם ישראל והקב"ה, כדלקמן.

ב. בקשר שבין עם ישראל והקב"ה ישנם כמה אופנים:

"אשרינו מה טוב חלקנו" - קשר שבין הקב"ה ובני ישראל התלוי ומתייחס לעבודתם של בני ישראל. קשר זה הוא כדוגמת מכירה, בה העברת הבעלות על החפץ תלויה בסכום אותו משלם הקונה - לפי עבודתו של יהודי (קונה) כך יתקשר הוא לקב"ה (מוכר). היינו שזהו קשר הנפעל ותלוי בעבודתם של בני ישראל דעל ידי עבודתו מתקשר יהודי לאלקיו. קשר כזה בא בסיבת מציאותו של יהודי כמציאות נפרדת כביכול ממציאותו של הקב"ה. מדרגה זו נובעת

ההשפעות הניתנות ליהודי מלמעלה לפי ערך עבודתו - שחר המצוות, המשכה התלויה ונפעלת בקיום המצוות, עבודת האדם. התקשרות זו מקורה בדרגת האלקות המצטמצמת לפי ערך עבודת הנבראים.

דרגה זו מתבטאת בחלוקת ארץ ישראל ונתינתה לבני ישראל על פי שכל והגיון. התקשרות הקב"ה עם בני ישראל - נתינת "נחלת ה'" לעם ישראל - תלויה בשכל, בעבודת האדם.

רמה זו של הקשר שבין בני ישראל והקב"ה באה לידי ביטוי בעיקר בזמן שלפני מתן תורה, לפני בחירת הקב"ה בבני ישראל להיות לו לעם. גם לפני בחירת הקב"ה בבני ישראל נראתה והורגשה מעלתם על פני שאר האומות כבניו של ה' יתברך, "בני בכורי ישראל" (שמות ד, כב), אך עבודתם היתה בכוחות עצמם ועל פי יכולותיהם המוגבלות כנבראים. אז נראתה דרגת הקשר שבין הקב"ה ובני ישראל התלויה במציאותם ועבודתם של ישראל.

במתן תורה בחר הקב"ה בבני ישראל, ובכך קיבלו את הכח לפעול בעבודתם ולהתעלות למעלה מכל הגבלה. במתן תורה ניתן הכח לכל יהודי לעבוד את עבודתו בכח הבורא, כלומר, עבודת בני ישראל מאז מתן תורה היא בכח בחירתו של הקב"ה בהם. בכח זה מסוגל יהודי להתעלות ולהתרומם מעל הגבלות העולם והמציאות הגשמית, משום שהוא פועל בכוחו של הקב"ה - כח בלתי מוגבל - ולא בכוחותיו שלו.

בחירת הקב"ה בבני ישראל מבטאת קשר עמוק יותר בין עם ישראל לה' יתברך - בדרגה זו ניכרת בחירתו של הקב"ה בבני ישראל, בחירה שאינה תלויה כלל בשכל והגיון. בחירת הקב"ה בעם ישראל אינה תלויה במציאותם ועבודתם, כי אם ברצונו שלו, שלמעלה מכל הגבלה.

דרגה זו מבטאת חלוקת הארץ על פי גורל - "ומה נעים גורלנו". התקשרותו של יהודי לקב"ה אינה תלויה ונגרמת בסיבת עבודתו, אלא באה בסיבת בחירתו של הקב"ה, ללא התייחסות למצבו הרוחני של יהודי. קשר זה הוא בדוגמת נתינת מתנה - נתינת המתנה תלויה ברצונו של הנותן ללא כל קשר ונתינה מצד המקבל.

מדרגה זו נמשכים ליהודי הגילויים מלמעלה שלא בערך כלל לעבודתו, משום שבדרגה זו ככל לא נוגע מצבו של היהודי, הוא קשור לקב"ה בקשר שלמעלה מכל שכל והגיון. בחירה זו מקורה ברצונו של הקב"ה, למעלה מכל הסבר שכלי.

ג. אולם, גם בנתינת מתנה קיימת מציאות נפרדת ונוספת על מציאותו של הנותן. אף שהנתינה באה בסיבת הנותן, ללא ערך למציאות המקבל, הרי עצם הנתינה מהווה התייחסות למציאות נוספת, מקבל המתנה.

הקשר העמוק ביותר בו קשורים בני ישראל עם הקב"ה הוא כדוגמת ירושה - "ומה יפה ירושתנו". בירושה - שלא כבמכירה ובנתינה - עומד היורש במקומו של המוריש, ובמילא נעשה הוא לבעלים על כל נכסיו של המוריש. מציאות היורש אינה כמציאות נוספת ונפרדת ממציאותו של המוריש, היורש נעשה חלק ממציאות המוריש.

בני ישראל קשורים לקב"ה בקשר עצמי, עצמות נשמתו של יהודי קשורה בעצמותו יתברך כדבר אחד ממש. מציאותו של יהודי אינה מציאות נפרדת מאלקות, כי אם מאוחדת באלקות. מסיבה זו, באה פרשת נחלות - דיני ירושה - לאחר סיפור התורה אודות חלוקת הארץ על פי שכל ועל פי גורל:

הקשר העמוק ביותר של בני ישראל עם הקב"ה, למעלה מהקשר הבא בסיבת מציאותם של בני ישראל (חלוקה על פי שכל) ולמעלה אף מהקשר הנובע מבחירת הקב"ה בהם למעלה משכל (חלוקה על פי גורל), הוא כירושה - היורש נעשה חלק ממציאות המוריש.

פנחס זה אליהו

מכיון שסיבת החורבן היתה שנאת חנם (יזמא ט, ב), יש לבטל סיבה זו על ידי אהבת חנם: לאהוב כל יהודי חנם, גם במקרה שאינו רואה כל סיבה לאהוב אותו.

זהו שאמרנו חז"ל (ראה ת"י שמות ד, יג) "פנחס זה אליהו": פנחס מסמל שלום ואחדות, ככתוב בו (פנחס כה, יב) "הנני נותן לו את בריתי שלום", ואחדות זו תביא את אליהו הנביא, מבשר הגאולה.

(כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש - ע"פ לקוטי שיחות חלק ב עמ' 598)

חידושי סוגיות

אם שבט לוי נוחלין לעתיד

מביא הדעות בענין נחלת שבט לוי בארץ לעתיד, וחוקר מה דעת הרמב"ם בזה, תוך שקלא וטריא וחידוש נפלא – דלשיטתו תהיה נחלתם בערי הקיני קניזי וקדמוני

"לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות" (פנחס כו, נג)

שלא ינחלו בארץ כנען וכן הם מוזהרין שלא יטלו חלק בכיזה בשעה שכובשין את הערים שנאמר⁶ לא יהי לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל חלק בכיזה ונחלה בארץ וכן הוא אומר³ בארצם לא תנחל . . . בכיזה".

וכתב ע"ז במשנה למלך: כתב הסמ"ג⁷ דלעתיד לבא נוטלין חלק בארץ שנאמר⁸ שער לוי אחד כדאיתא בפרק יש נוחלין. וכוונתו לברייתא שם⁹ "עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים שבתחלה לא נתחלקה

שקו"ט באם שבט לוי נוחלין לעתיד

א. עה"פ¹ "לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות" איתא בספרי², "הכל במשמע ישראל כהנים ולוים כו' ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל³ יצאו כהנים בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה⁴ יצאו לויים כו'".

והובא להלכה ברמב"ם בפרק האחרון דהל' שמיטה ויובל⁵: "כל שבט לוי מוזהרין

(1) פרשתנו כו, נג.

(2) ועד"ז הוא בספרי קרח יח, כ (ושם, כג). ושם (וכ"ה

בכמה גירסאות בספרי פרשתנו וביל"ש): כהנים לויים וישראלים.

(3) קרת יח, כ.

(4) קרח שם כד (וי"ג "ובתוך" - שם, כג).

(5) פי"ג ה"י.

(6) שופטים יח, א.

(7) לאוין רעו. רעו. רעו.

(8) יחזקאל מח, לא,

(9) קכב, א.

מעיין בדעת הרמב"ם בזה

ג. ויש לעיין בזה בדעת הרמב"ם, שסתם "כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען" - מהי שיטתו בענין נחלת שבט לוי בארץ לעתיד לבוא.

במנחת חינוך¹⁸ כתב בדעת הרמב"ם דגם לעתיד לבא לא יטלו הלויים נחלה בארץ, והוכיח כן מזה שלא כתבו הרמב"ם בפירושו - כמו שכתב בפירושו בהל' מלכים¹⁹ "המלך המשיח נוטל מכל הארצות שכובשין ישראל חלק אחד משלשה עשר"²⁰.

אמנם מזה שהסמ"ג "דרכו תמיד להלוך

אלא ליי"ב שבטים", וכפי' הרשב"ם¹⁰ "ולקמן מפרש מאי ניהו אותו חלק דטפי התם, דאי משום לוי דנקט נחלה כשאר שבטים כדכתיב התם שער לוי אחד הא מנשה ואפרים נמי לא יטלו אלא חלק אחד כדכתיב התם¹¹ שער יוסף אחד . . שבתחלה כשבאו לארץ לא נתחלקה אלא ליי"ב שבטים שלוי לא הי' לו חלק בארץ אלא שכל שבט ושבת נתנו לו ערים לשבת בהם כו" (משא"כ לעתיד, כנ"ל). והיינו דלפירושו הרשב"ם יטלו שבט לוי חלק אחד מהיי"ב חלקים שנתחלקה הארץ ליי"ב שבטים¹² (וחלק הי"ג הוא "לנשיא" - "למלך המשיח"¹³).

והנה בשטמ"ק ב"ב שם, הביא דברי הר"ן דתמה על הרשב"ם¹⁴ מכמה פסוקים ביחזקאל¹⁵ שבהם מבואר שיטול יוסף שני חלקים "וכן מ"ש ששבט לוי יטול חלק בארץ אף זה אינו שהרי מפורש בפרשה¹⁶ שלא יטול חלק בארץ אלא שיהיו לו ערים לשבת בהם והוא מכלל התרומה אשר ירימו כו", ומסיים "אלא כך הוא עיקר הדבר שכשם ששבט לוי לא נטל חלק בראשונה כך לא יטול בשני' אלא שנתנו לו ערים לשבת סמוך לירושלים והן מכלל תרומת הקודש"¹⁷.

ש"הרואה יראה בסוף יחזקאל . . ושבט לוי יקח מתרומת הנשיא . . והא דכתיב שער לוי אחד היינו בעיר הנשיא".

(18) מצוה תח.

(19) פ"ד ה"ח.

(20) במנ"ח שם: והנה הר"מ והרב המחבר סוברים מפורש דלעתיד לבוא יתנו להם ערים כמבואר בדבריהם (ראה רמב"ם ריש פרק י"ג דהל' שמיטה ויובל ש"שבט לוי אע"פ שאין להם חלק בארץ כבר נצטוו ישראל ליתן להם ערים לשבת ומגרשיהם והערים הם שש ערי מקלט ועליהן שתיים וארבעים עיר וכשמוסיפין ערי מקלט אחרות בימי המשיח הכל ללויים). ונראה ג"כ דסוברים דגם לעתיד לבוא לא יטלו הלויים ג"כ נחלה כו'.

אבל מזה (שיתנו ערים ללויים גם לעת"ל) לא הכריח שגם לעתיד לא יהי' ללויים נחלה, כי בזה לא פסיקא ליי' מילתא, כמ"ש המנ"ח שם לפני' (לענין ארצות שכבש מלך ישראל, שיש ללויים חלק בהן וכדלקמן ס"ג) דאפשר דמ"מ מצוה על ישראל ליתן להן ערים מחלקם כמו תרומות ומעשרות שמצה על ישראל ליתן להם אע"פ שיש להם חלק. וראה מנ"ח מצוה תקכ.

זאת ועוד: הרמב"ם לא כתב דנתנית הערים ללויים היא תחת חלקם בארץ, אלא ד"אע"פ שאין להם חלק בארץ כבר נצטוו ישראל ליתן להם ערים לשבת ומגרשיהם" (כמ"ש במנ"ח מצוה תח שם בתחילתו). ומזה מובן גם לגבי ערי מקלט אחרות שמוסיפין בימות המשיח ש"הכל ללויים", שאינו במקום נטילת חלק בארץ.

(10) ד"ה ועוד תניא.

(11) יחזקאל מח, לב.

(12) וכי' לפירוש התוס' שם ד"ה ואידך. ובפי' רבינו אברהם אב"ד (נדפס בשיטת הקדמונים על ב"ב גי. תשמ"ב).

(13) ב"ב שם. רשב"ם שם ד"ה לנשיא. רמב"ם הלי' מלכים פ"ד ה"ח.

(14) וראה גם מהרש"א, פתח עינים (להחיד"א), רש"ש שם ועוד - מה שהקשו בדברי הרשב"ם ב"ב שם.

(15) מז, יג, מח, ד-ו.

(16) ראה יחזקאל מה, ה ואילך. מח, יג ואילך.

(17) ראה המשך דברי הר"ן שם. ובפתח עינים שם,

שרש ג' "שאינן ראוי למנות מצוות שאינן נוהגין לדורות" - ואם מצוה זו תתבטל בחלוקת הארץ לעת"ל מה מקום למנותה במנין הלאווין?

[בדברי הספרי הנ"ל - "לאלה תחלק הארץ הכל במשמע ישראל כהנים ולוים גרים כו' יאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל יצאו כהנים בתוך בניי לא ינחלו נחלה יצאו לויים כו' - יש מפרשים³⁰ דאין בזה מצוה כלל, והכוונה בזה רק להפקיע זכותם בירושת הארץ, לומר שאינן לכהנים חלק ונחלה בארץ דומיא דגרים ונשים ועבדים³¹. אבל אין כאן אזהרת לאו עליהם שלא ינחלו כמו דליכא שום אזהרה על הגרים ונשים ועבדים, ולא מיעטיניהו קרא אלא לומר שאינן להם זכות חלק ונחלה בארץ אבל אם ניתן להם רשאים לקבל וליכא איסור בזה לא להנותנים ולא להמקבלים (ולכאורה כ"מ מפשטות הכתובים בפרשתנו "לאלה תחלק הארץ בנחלה" ולהלן³² "ואלה פקודי הלוי גו' ויהיו פקודיהם גו' לא התפקדו בתוך בניי כי לא נתן להם נחלה בתוך בניי").

אבל לדעת הרמב"ם והסמ"ג דנמנה הלאו במנין המצוות, אינו מובן [איך אפשר לומר שלעתיד יטלו הלויים חלק בארץ, והרי כיון שתבטל אין ראוי למנותו במנין הלאווין]³³.

בעקבות הרמב"ם וברוב המקומות בספרו אינו אלא כמעתיק כו'²¹, מסתבר לומר, לכאורה, שגם בענין זה ס"ל להסמ"ג שכ"ה שיטת הרמב"ם [ונדמוכח גם מפשטות לשון הסמ"ג, שמביא תחלה דברי הרמב"ם שבהלכה שלאח²² שאם כבש מלך ישראל כו' שהכהנים ולויים נוטלים שם חלק ונחלה, ואח"כ מוסיף "ולעתיד לבוא נוטלין חלק אף בארץ שנאמר שער לוי אחד"²³]. וצ"ב מנא ל'י²⁴.

גם צ"ע בגוף שיטה זו (כמו שהקשו המפרשים²⁵), דכיון שהוא לאו בתורה דשבת לוי לא יטלו חלק בארץ, האיך תעקר המצוה בימי המלך המשיח, והלא אלה המצוות²⁶ כו' שאינן²⁷ נביא רשאי לחדש דבר²⁸. ולאידך מכיון שהרמב"ם²⁹ וכן הסמ"ג מנאו לאו זה במנין המצוות, והרי כבר כתב הרמב"ם בספר המצוות

(21) יד מלאכי כללי הסמ"ג סמ"ו. וש"נ.

(22) בהל' שמיטה ויובל (ה"א).

(23) וראה לשון הרדב"ז לרמב"ם שם, שמשמע ג"כ דס"ל שהסמ"ג לא פליג על הרמב"ם.

(24) להעיר מיד מלאכי שם סמ"ח: דרכו של הסמ"ג דכשהוא סובר כדברי הרמב"ם כותב ככתבו וכלשונו בדרך סתם וכשכותב כת' הרמב"ם משמע דל'י לא ס"ל כו'. אבל לכאור' אינו שייך לנדוד.

(25) מנ"ח מצוה תח ותקח. ביאור הרי"פ פערלא לרס"ג ח"ב ל"ת רלד (רנד, ב ואילך). שו"ת עמודי אור סי' עד. ובכ"מ.

(26) ס"פ בחוקותי.

(27) מגילה ב, סע"ב. וש"נ.

(28) ובמנ"ח מצוה תקה: "ודבר זה צ"ע דלעתיד לבוא יתבטלו שני המצוות והאיך יכול הנביא לעקור דבר מן התורה כו' ומכל שכן לעקור לעולם. וע' במ"ל בה' יסוה"ת [לכאור' צ"ל "יעי' ברי"מ בהל' יסוה"ת", דשם כתב (רפ"ט) "דבר ברור ומפורש בתורה, שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת. . אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה"ג.

(29) מ"ל"ת קסט.

(30) ביאור הרי"פ פערלא שם, ב ואילך. ע"ש שאריך.

וראה לקמן הערה 41.

(31) שבהמשך הלשון בספרי שם.

(32) כו, נו. שם, סב.

(33) ע"ז במפרשים הנ"ל שביארו בכמה אופנים: א) דגם הסמ"ג אין כוונתו דיטלו חלק בארץ כאחד השבטים, אלא כלפי מה שבחלוקה ראשונה לא לקחו חלק כללי אבל נתנו להם כל שבט ושבט מנחלתו ערים לשבת, ולעתיד יתנו להם חלק כללי בענין הערים שנטלו אז (שו"ת עמודי אור שם סו"ט). ב) הדמדובר בשאר כל הארצות, דהרי מלך המשיח יכבוש את כל העולם כו' (ברית משה לסמ"ג שם. והביא

מבאר שינחלו בארץ קיני קניזי וקדמוני

ג. ונ"ל בפשטות ע"פ דיוק לשון הרמב"ם, בכתבו האזהרה "כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען, ולא כלשון הרגיל "בארץ ישראל" או ב"הארץ" וכיו"ב, וצ"ב מאי שולל בזה.

ולכאורה י"ל דשולל בזה שאר הארצות, ד"כל³⁴ הארצות שכובשין ישראל במלך ע"פ ב"ד הרי זה כיבוש רבים והרי היא כארץ ישראל שכבש יהושע לכל דבר". דאף שהיינו בכלל ארץ ישראל, וכמ"ש הרמב"ם³⁵ "ארץ ישראל האמורה בכל מקום היא בארצות שכובשין מלך ישראל כו' מדעת רוב ישראל", אעפ"כ בארצות אלו אין מוזהרין "בארצם לא תנחלו".

אבל דוחק לפרש דזו בלבד בא הרמב"ם לשלול, דהרי הרמב"ם שולל זה מפורש בהלכה שלאח"כ²² "יראה לי שאין הדברים אמורים

שכ"מ בתוס' ב"ק פא, ב ד"ה אין לך (ע"פ גי' הב"ח שם) ע"ש בארוכה).

ומובן שכ"ז דוחק לפרש (הן ברשב"ם וכן) בסמ"ג שהרי תחילה מביא הסמ"ג דברי הרמב"ם "שאם כבש מלך ישראל חוצה לארץ שהכניס ולויים נוטלים שם חלק ונחלה", שבפשטות כוננת הרמב"ם לכיבוש רבים וכו' * שאז ה"ה כארץ ישראל לכל דבר (ראה רמב"ם ה'ל' תרומות פ"א ה"ב וג'). ה'ל' מלכים פ"ה ה"ו), ולאח"כ מוסף "ולעתיד לבוא נוטלין חלק אף בארץ שנא' שער לוי אחד" שפשטות כוונתו שהוא בא"י ממש וחלק ממש. וכן מפרש בפרשת דרכים דרך הקודש דרוש ו, לפי הרשב"ם והסמ"ג דיטלו חלק בארץ.

וראה חדא"ג מהרש"א ב"ב שם, שיהיה החלוקה ע"פ ה' והוא יחלוק חלק גם לנחלתו הלויים, ובהחלוקה ע"פ ה' לא קאי הלאו. ואכ"מ.

(34) רמב"ם ה'ל' מלכים שם.

(35) ה'ל' תרומות שם.

אלא בארץ שנכרתה עלי' ברית לאברהם ליצחק וליעקב וירשוה בנייהם ונתחלקה להם אבל שאר כל הארצות שכובש מלך ממלכי ישראל³⁶ הרי הכהנים והלויים באותן הארצות ובביתן ככל ישראל".

ובפשטות כוונתו ב"ארץ כנען", לשלול ארץ, שבעצם היא שייכת לארץ "ישראל אבל אינה מארץ כנען³⁷, והוא ארץ קיני קניזי וקדמוני³⁸.

[וכמ"ש הרמב"ם בה'ל' רוצח³⁹ גבי הוספת

(36) ודוחק לומר דכוונתו לכיבוש מלך בחו"ל כבוש יחיד דלא הוי דינו כא"י (ראה רמב"ם ה'ל' תרומות שם) דלכאורה אין זה חידוש דהרי "כל הארץ שכובש (המלך) הרי היא שלו ונותן לעבדיו כו' כפי מה שירצה" (רמב"ם ה'ל' מלכים פ"ד ה"ו), ומאחר דהמלך נותן לו חלקו, הרי זה כמתנה וכו' ואינו נק' חלק ונחלה.

(37) ה'ל' "ארץ כנען" ברמב"ם ה'ל' רוצח (פ"ח ה"ב וג'), שולל "עבר הירדן" [וכל' הספרי זוטא קרוב לתחלתו ובמדב"ר פ"ג ח: ארץ כנען מקודשת מעבר הירדן]. ועפ"ז לכאוי' י"ל, דגם כאן הכוונה למעט (גם) עבר הירדן. אבל להעיר שבספרי זוטא ויל"ש קרח (שם, כד), מרבה דגם בעבר הירדן אין נוחלין. וכן בפרש"י שופטים יח, ב בשם הספרי שם (לגריסת רבנו קלונימוס). ועוד (וראה יהושע יג, לג. יד, ג). וראה הערה הבאה.

(38) גם מהלשון שבהלכה יא ש"אין הדברים אמורים אלא בארץ שנכרתה עלי' ברית לאברהם ליצחק וליעקב וירשוה בנייהם ונתחלקה להם" מובן שאין קיני קניזי וקדמוני בכלל, כי אף שנכרת לאברהם ברית עליהם, לא ירשוה בנייהם ולא נתחלקה להם (וכמ"ש הרמב"ם בה'ל' רוצח שבסמוך). אבל שם אפשר לפרש דהעיקר הוא ארץ שנכרתה עלי' ברית כו' [וראה מנ"ח מצוה תח (וכן במצוה תקה), דהשלש אומות הם ג"כ בכלל דברי הרמב"ם שנכרתה ברית לאברהם אבינו עליהם, ולא יטלו הכהנים הלויים חלק בהם. ולא דייק הוספת הרמב"ם "שירשוה בנייהם ונתחלקה להם"]. ועוד זאת, בהלכה יוד כתב זה בעצם הלאו ש"כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען". וראה לקו"ש חכ"ג ע' 211 הערה 58. וש"נ.

(39) פ"ח ה"ד.

* ראה לקמן הערה 36.

- ואזהרה ד"לא⁶ יהי' לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל", היא מצוה הנוהגת לדורות בארץ כנען.

אמנם הרמב"ם לא כתב בפירוש שלע"ל ינחלו הלויים בארץ קיני קניזי וקדמוני (כ"א ברמז בלבד, בדיוק לשונו⁴⁵ שלא ינחלו "בארץ כנען") ע"פ הידוע בכללי הרמב"ם⁴⁶ שאין דרכו לכתוב ענינים מחודשים ואינו אלא מעתיק הגמרא (ואילו "דבר שלא בא בגמרא אלא בקושיא אגב גררא אין דרכם להעתיקו").

מבאר זה גם בטעם דבריו

ד. אבל צריך ביאור:

בהטעם ששבט לוי לא נטל חלק בארץ, כתב הרמב"ם⁴⁷ "ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו מפני שהובדל

אבל (נוסף לזה דפסק כש"ס נגד הספרי הרי גם א) בספרי קרח הרי זה "ד"א", ולפי פי' הראשון אין לימוד על קיני קניזי וקדמוני. וכן בפרש"י שופטים הביא גירסא אחרת בספרי "ונחלה לא יהי' לו אלו נחלת חמשה בקרב אחיו אלו נחלת שבעה", שבוזה לא נכלל קיני קניזי וקדמוני (וראה רמב"ן שם). (ב) בספרי ופרש"י הנ"ל יש לפרש, שאין המדובר לע"ל אלא בזה"ז אם היו כובשים קיני קניזי וקדמוני (ראה באר בשדה לפרש"י שופטים שם. עמק הנצי"ב לספרי קרח שם).

ולהעיר מצפצפ"נ עה"ת (קרח יח, כ): בארצם לא תנחלו כו' ר"ל אף בקיני קניזי וקדמוני לא כמו שבט לוי ועי' ב"ב דף קכב. ומשמע דס"ל ג"כ דשבט לוי ינחלו לע"ל בקיני קניזי וקדמוני משא"כ הכהנים [בס"פ אמור על הפסוק בהפטרה (יחזקאל מד, כח) "ואחוזו לא תתנו", ג"כ מחלק דקאי רק על כהנים דלא יטלו אף דשבט לוי יקחו חלק לע"ל. אבל שם אינו מדייק שזהו בקיני קניזי וקדמוני].

(45) וכן במ"ש בהי"א בארץ שנכרתה עלי' ברית כו' וירשוה בנייהם ונתחלקה להם (ראה לעיל הערה 38).

(46) ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם ס"ב (וראה שם ס"ה). וש"נ.

(47) ה'ל' שמיטה ויובל שם הי"ב.

ערי מקלט בימי המלך המשיח "והיכן מוסיפין אותן בערי הקיני והקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו ועליהן נאמר בתורה⁴⁸ ואם ירחיב ה"א את גבולך"].

ועפ"ז מובן דגם לדעת הרמב"ם אפשר לומר ולפרש הא ד"שער לוי אחד", דלעתיד יטלו חלק בארץ⁴¹, אבל לא בארץ כנען אלא⁴² בארץ קיניזי וקדמוני⁴⁴.

(40) שופטים יט, ח.

(41) ואולי י"ל, דזה מרומז בדברי הספרי פרשתנו הנ"ל "לאלה תחלק הארץ בנחלה . . . הכל במשמע ישראל כהנים ולויים כו' ויאמר ה' . . . בארצם לא תנחלו יצאו כהנים כו'", שמביא הכתוב ס"פ קרח, שלכאורה מפורש בפרשתנו להלן (כו, סב) "כי לא נתן להם נחלה בתוך בני ישראל", וי"ל שמרמו בזה שער"פ פרשת חלוקת הארץ יש מקום גם לחלוקה ללויים, וזה יהי' לע"ל. אלא שיש אזהרה בפרשה בפ"ע (בפרשת קרח) בארצם לא תנחלו גו'. וראה מפרשי הספרי - תולדות אדם וספרי דבי רב קרח שם. וצ"ע.

(42) העירני ח"א שכ"כ במהר"ם שיי"ק (מצוה תקה ל"ת רצט) ד"שער לוי אחד" הוא רק בקיני קניזי וקדמוני, ע"ד הנ"ל. וראה גם תולדות אדם שהובא לקמן הערה 54.

(43) במצפה איתן לב"ב שם מפרש, דמ"ש הסמ"ג דהלויים יטלו חלק בארץ היינו דוקא בארץ ז' אומות, אבל ג' שיכבשו לעתיד הא מיעט להו בספרי פ' קרח וכן פרש"י בחומש פ' שופטים. וצ"ע, דלפי פשטות הספרי ופרש"י מרבח דגם בקיני קניזי וקדמוני לא יקחו ופשיטא כו' אומות. וראה הערה הבאה.

(44) בספרי קרח יח, כד: על כן אמרתי למה נאמר לפי שנאמר (ואתחנן ז, ו) ונשל גויים רבים מפניך אבל קיני קניזי וקדמוני לא שמענו ת"ל על כן . . . להזהיר ב"ד על כך. ובפרשת שופטים עה"פ (יח, ב) ונחלה לא יהי' לו בקרב אחיו "ונחלת שאר לרבות קיני קניזי וקדמוני. וכן דורש בפ' מתנות שנאמר להארן ע"כ לא ה' ללוי וגו' להזהיר על קיני קניזי וקדמוני".*

* ראה מנ"ח מצוה תקח לשיטתו, שהרמב"ם ס"ל דלא יטלו לעתיד חלק כלל, דהקשה על הרמב"ם האין פסק הספרי נגד הש"ס שלנו.

בזוה הוזהרו שבט לוי "לא יהי' לכהנים הלויים גו' חלק ונחלה עם ישראל", דחלק ונחלה בארץ באופן זה ה"ז בגדר ד"דרכי העולם", ושבט לוי "מפני ושהובדל לעבוד את ה" אין חלק ונחלה זו שייכת אליהם, כי "הובדלו מדרכי העולם".

אבל מה שישראל יקבלו לע"ל ארץ קיני קניזי וקדמוני, אינה בסוג "נחלה" כמו ארץ כנען ארץ ז' עממין שיש להם לישראל ארץ בעולם⁵², אלא נתינה מיוחדת מאת ה'. וכמ"ש⁵⁰ "ואם ירחיב ה' אלקיך את גבולך גו" - לא מצד ההכרח דישוכם בארץ, וא"כ שפיר יכולים הלויים לקבל בזה.

ובעלות אחר (ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 8 ואילך. חט"ו ע' 206 ואילך). ואולי דמצד ענין זה (הב') בארץ שייך. גם לשבט לוי. ולהעיר מצפ"נ השמטות להל' תרומות סב, א. ועצ"ע.

(52) אף דגם בשאר הארצות שכובש מלך ממלכי ישראל, מאחר שהכנים והלויים באותן הארצות כו' ככל ישראל, צ"ל דאינם בגדר זה (וכמו שנת' בלקו"ש חכ"ג ע' 212), הרי בארצות אלו אין הגדר ד"ירחיב ה"א את גבולך אלא היא "מלחמה שנלחם עם שאר העמים כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגדולתו ושמעו" (רמב"ם הל' מלכים רפ"ה). וי"ל שלכן "באותן ארצות" הכנים והלויים הויין "ככל ישראל", ואילו קיני קניזי וקדמוני שייכים במיוחד (גם) לשבט לוי. ועצ"ע.

לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדקים לרבים שנא' 48 יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין כו' אלא הם חיל השם שנא' 49 ברך ה' חילו והוא ברוך הוא זוכה להם שנא' 3 אני חלקך ונחלתך".

ועפ"ז אינו מובן, מדוע בארץ קיני קניזי וקדמוני, שעתידין להיות ירושה לעתיד, יטלו הלויים חלק?

וי"ל הביאור בזה:

האזהרה דלא ינחלו בארץ "בארצם לא תנחלו", פי' 50 בארצם של ישראל (ארץ כנען שניתן להם בכדי שתהי' להם ארץ לישב בה (ע"ד שיש לשאר אומות ארץ ונחלה בעולם⁵¹).

(48) ברכה לג, י.

(49) ברכה שם, יא.

(50) ברדב"ז לרמב"ם הל' שמיטה ויובל שם הי"א: וקרא מסייע לרבנו בארצם לא תנחל משמע בארצם המיוחדת להם אבל שאר ארצות אינם בכלל זה. ובקריט ספר (להמבי"ט) "בארצם דהיינו שהוא שלהם מעתה".

(51) אף ארץ זו חלוקה בזה שהיא מקודשת משאר הארצות, ועוד דגם מהות הארץ שונה מכל שאר הארצות הדחפצא של הארץ נעשה ארץ ישראל שא"א שיעבור לרשות

דרכי החסידות

מלוקט משיחות, אגרות וכתבי
כ"ק אדמו"ר מוהר"צ מליובאוויטש נ"ע

כשרותמים היטב – מגיעים להיכן שצריך

שלשה סוגים באותיות ספר תורה: גדולות, בינוניות וקטנות. גם בבנ"י ישנם יהודים גדולים, יהודים בינוניים ויהודים פשוטים בידיעת התורה, אך כולם צריכים להיות באחדות

לא להפסיק בין האותיות

"ישראל ואורייתא כולא חד" - הפסק אות אחת בתורה פוסל את ספר התורה ואסור לקרוא בו עד שמתקנים אותו. בכדי לדעת נכון אם ההפסק הוא אכן הפסק, הרי זה ע"י ילד שאינו חכם (מפותח מדי) ואינו טפש (פחות מדי מפותח).

כך גם בבני ישראל. הפסק יש בו משום פסול. בבני ישראל צריכה להיות אחדות, ואם ישנו הפסק ביניהם הרי זה פסול. שלשה סוגים באותיות ספר תורה: אותיות גדולות, אותיות בינוניות ואותיות קטנות. גם בבנ"י ישנם יהודים גדולים בידיעת התורה, יהודים בינוניים ויהודים פשוטים בידיעת התורה. אך כל בנ"י - בלי כל הכדל - צריכים להיות שלמים בקיום מצוות מעשיות ובאחדות. יש לנהוג בדרך המיצוע, לא להיות מדי חכם ולא להיות טפש, אלא ללכת בדרך המיצוע, לחזק לימוד התורה ולקיים מצוות.

(ספר השיחות ה'ש"ת עמ' לב)

נשמות במטפות

ישנה אמרה מהוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש נ"ע), שלא רצה לגלותה, אך אצלי היא רשומה ב'הנחה' בענין הפעולה של מקיף הרחוק, כשאיש פשוט שומע חכמה עמוקה מחכם, למרות שאין הוא שייך לחכמה העמוקה, לא שייך בכלל לדבר חכמה,

אעפ"כ משפיע הדבר עליו, זה מעמיד אותו בדרגה עליונה יותר.

היה בליובאוויטש קצב איש פשוט בשם שלום גרשון, ואירע פעם שהשו"ב ר' שלמה חיים חלה, ואני למדתי אז מלאכת השו"ב, בא אלי הקצב שלום גרשון ואמר בשפתו הפשוטה: נו, אני זקוק למחר להרבה סחורה. הלכתי לביתו של השו"ב ר' שלמה חיים להכין את החלפים. כשסיימתי להכין את החלפים ראיתי שהקצב שלום גרשון אומר תהילים ובוכה. שאלתי: ר' שלום גרשון, מדוע אתם בוכים? ענה לי ר' שלום גרשון: איך לא אבכה, כששמעתי במאמר של הרבי - הוד כ"ק אמו"ר הרה"ק - "נשמות אין פאטשיילעס [=נשמות במטפחות]" - הוא שמע במאמר את המילים "נשמות דאצילות", ונדמה לו ששמע "נשמות אין פאטשיילעס" - אם נשמות הן בפאטשיילעס [=במטפחות], מה כבר יהיה איתי...

כשסיפרתי זאת לאחר מכן להוד כ"ק אמו"ר הרה"ק, אמר לי מה שהוזכר לעיל, כאשר איש פשוט שומע ענין עמוק, למרות שאין הוא מבין את הדבר, הרי זה משפיע עליו בדרך מקיף שהוא מתעלה במדריגתו.

(ספר השיחות ה'תש"ד עמ' עא)

לרתום ולנסוע

אביו של ר' מענדל קאנטור (המשרת בבית אדמו"ר בליובאוויטש) היה נקרא בערל, הוא היה איש פשוט, אך מיום עמדו על דעתו היה אומר כל יום את כל ספר התהילים ועורך כל יום תיקון חצות.

פעם נכנס ל'יחידות' אצל כ"ק אמו"ר הרה"ק (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע מליובאוויטש), ושאל, מה יהיה עם נשמתו לאחר מאה ועשרים שנה, ולשם מה בכלל ירדה נשמתו לעולם הזה? ענה לו הוד כ"ק אמו"ר הרה"ק: הרי אתה 'ישוב'ניק' (הוא היה גר בכפר), כשרותמים היטב - נוסעים ישר ומגיעים למקום אליו צריכים להגיע.

שני דברים צריכים להיות ביכולתו של אדם: היכולת לרתום והיכולת לנסוע.

כשר' בערל יצא מן ה'יחידות' וסיפר לר' הענדל מה שהוד כ"ק אמו"ר הרה"ק אמר לו, אמר לו ר' הענדל: ישנה אמרה חדשה, וצריכים להתחיל ללמוד אותה.

אמל ר' הענדל היה מוכן תמיד 'סאטקע' [מדה מסויימת] משקה, וכשהתוועדו מזגו כוסית משקה, אחרי שהוסיפו בה מים, וכך היו יושבים כל הלילה ומתוועדים, ולאחר מכן שפכו חזרה לבקבוקון את המשקה שנתר בכוסית.

אסף אז ר' הענדל את כמה מחשובי החסידים, ולמדו ופירשו את אימרתו של הוד כ"ק אמו"ר הרה"ק.

החסיד ר' אבא פרסון אמר: ב'רתימה' ישנם שלשה דברים, הנרתם, במה רותמים והרותם. והענין הוא, המדות נה"י [=נצח, הוד ויסוד] זה מי שצריכים לרתום; מדות חג"ת [=חסד, גבורה ותפארת] בהם רותמים, ובחי' חב"ד [=חכמה, בינה ודעת] הוא הרותם.

(ספר השיחות ה'תש"ד עמ' עד ועמ' עז)